

Tatjana Stevanović

KRATKI PRIRUČNIK ZA LIČNU UPOTREBU

kratka proza

BALKANSKI KNJIŽEVNI GLASNIK
MMIX

**PRIRUČNIK ZA UBIJANJE
I OSLOBAĐANJE**

UBIJANJE PROŠLOSTI

Prodorni vrisak lomi mir sterilno bele, omanje jedinice intenzivne nege Gradskog kliničkog centra, u kojoj snažni muškarac srednjih godina izranja iz višemesečnog sna. Njegovi očni kapci drhte pod nalletima jake podnevne svetlosti i bezumnog straha da ga uporni talasi pospanosti ne vrata u svoje dubine. Pokušava da pomeri dugo skamenjene udove preplavljene bolom i pušta grč patnje da mu razori lice.

U očajničkim naporima da se pridigne, pogled mu plovi po nepoznatoj sobi zaboravljenog sveta, tražeći osećaje koji bi se izdvojili i podstakli plime prepoznavanja da prodru u kanale njegovog potpuno usahlog pamćenja. Različite slike, zvuci i mirisi grade utiske koji naviru iz podsvesti i svi se zaustavljaju na različitim nivoima, duboko pre izvora sećanja, u mraku nepreglednih mogućnosti.

Ne prestaje da se trese od jeze tajanstvenog beskraj, na čijoj obali zbunjen osluškuje i čeka brodove koji ne prilaze.

Osmeh medicinske sestre, koja na kratko ulazi u sobu i odlazi da obavesti lekare o njegovom buđenju, ne podstiče tople gejzire u njegovoj utrobi. Jedva dočekuje razgovor, ali osim opštih mesta o saobraćajnoj nesreći, nestalim dokumentima i uništenoj elegantnoj odeći savremenog poslovnog čoveka, ništa se ne izdvaja posebnošću.

Prepušta se dugom jednoličnom čekanju između čestih poseta lekara i psihologa, koji pokušava

vaju da ga vrata u izgrađene kanale ljudskih tokova.

Ravnodušno primećuje da se početni užas, koji ga je ledio, sporo i postepeno povlači pred otupelošću koja ga svojim sivim masama sve više obavlja.

Predviđenog dana zakorači na vreli asfalt velikog grada i umeša se u galeriju likova jedne od najprometnijih ulica. Nadahnut mogućnošću za koju je odlučio da se uhvati, lako menja svoj hod, mimiku i pojavu, i postaje čovek neodređenog porekla, obrazovanja i zanimanja, bez porodice i prijatelja, nevidljivih želja i osećanja, koji se likom uklapa u mnoštvo, uvek stojeći po strani.

Iz skupe prodavnice muške odeće izlazi u mekom crnom sakou, crnim pantalonama i najtamnije sivoj košulji. Čita adresu sa više puta presavijene cedulje, koju zatim pali visokim plamenom svog upaljača i čeka da cela izgori.

septembar 2008. god.

UBIJANJE SAZNAVANJA

Sledi plan. Plan brižljivo zapamćen u zagrljaju jedne od masivnih crvenih stilskih fotelja stare, zelenilom prikrivene engleske vile, a potom spaljen na tankom visokom plamenu upaljača.

U jednoj od pobočnih ulica centralne pešačke zone zapljuskuje ga ženski glas koji uzvikuje ime koje mu se čini poznato. Boja toga glasa sliva se oko njega, izdvojena od svih ostalih pristizućih tonova i kupa ga ledenim znojem.

Iako ženin profil samo letimično ugleda u jedva primetnom okretu glave na stranu sa koje dotiče poziv, njen lik pronalazi i pokreće bujice neprozirnih masa iz najdubljih zaključanih slojeva ka dobro čuvanoj kapiji svesnosti.

Na tren žmuri, boji se i jako želi da strašni čuvari zaborava budu moćni i nemilosrdni i odbrane ga.

Žuri i utapa se u najbučniji brzotok nepoznatih šetača, dok iz daleka, za sve ostale prolaznike nečujno, i dalje dopire ime koje ga zbunjuje.

Sve dalje od izvora nemira, u čoveku nadolazi ushićenje slučajnim prodorom u veliki prazan prostor, bez ograničenja i zdatosti. Radost zbog nestanka svih dugih konopaca, naruženih teškim debelim čvorovima koje je godinama za sobom povlačio.

Učvršćen spoznajom da je sve prolazno i promenljivo, otiskuje se ka dalekim neistraženim krajevima.

septembar 2008. god.

UBIJANJE RAZDALJINA

I dalje sledi plan spaljen na tankom visokom plamenu upaljača i ukrcava se na brod. Brod koji može da plavi po vodi, vazduhu, ili kroz vreme, gotov da u sebe primi najrazličitije pustolove, čiji otežali džepovi, prepuni novca i slobodnog vremena, zveckaju u hodu.

Na palubi, uvek po strani, posmatra lica koja ga zabljeskuju u prolazu, svako zanimljivo a preterano. Pokušava da ih razvrsta u matricu koju je nedavno primio na dar.

Vedrog ranojesenjeg, petog dana plovidbe, negde u središtu severne zemljine polulopte, brod preseca široke tamnoplave zapenjene talase i hita ka severu, na istok ili zapad, ka luci čije ime zvuči daleko i tuđe.

Po jezi koja ga prožima, predoseća da je muškarac čije lice pamti sa fotografije spaljene na tankom visokom plamenu upaljača, tu, blizu. I zaista, ničim poseban, sportski obučen čovek njegovih godina, već stoji pred njim, pali cigaretu njegovim upaljačem i zastaje u razmeni spontanijih, prijatnijih rečenica. Užasnut, želi da ustukne, sačuva razdaljinu i nepoznavanje, i počupa sve klice utisaka i osećaja koje opasno počinju da oživljavaju u njegovoj potpuno ispražnjenoj duši.

Provodi divno večer, spregnuto prostornim i vremenskim branama, u muškom razgovoru punom prepoznavanja, ledeći svoje srce, da ne bi primetio kako bi ovog čoveka mogao da voli i zove svojim prijateljem. Istače temu za temom, do poslednjeg pića u neznančevoj kabini, gde se sa mukom zaustavlja i

u pogodnom času, u čašu do svoje, istresa beli otrovni prah.

Skamenjen, posmatra oslabljena strujanja vazduha oko usana koje izgovaraju sve suvlje misli, izobličeno lice i zaprepašćen pogled podaren njemu. Za sećanje, zauvek.

Odlazi u svoju kabinu. Drhti u groznici najdubljeg neodsanjanog sna, sve do jutra u koje uplovljava smiren i okrepljen.

Šestog dana plovidbe Sunce nesmanjenom žestinom isijava na brod iluziju nenarušivog sklada razasutog po Svemiru. Čovek stoji na palubi i sa tamnoplave morske pučine udiše omamljujuće mirise zaborava i narastajućeg poleta.

Pristaje u luku čije ime zvuči daleko i tuđe, ali ga njeni obrisi nepogrešivo podsećaju na luku polaska. Sa osmehom otkriva da su imena oba grada smeštena u istu reč – čitanu u suprotnim smerovima. Obodren novoosvojenom dubinom razumevanja stupa na pokretne metalne stepenice, koje ga uz jaku škripu, spuštaju na obalu.

septembar 2008. god.

UBIJANJE LJUBAVI

Na putu ka staroj engleskoj vili, u kojoj će u zagrljaju masivne crvene stilske fotelje brižljivo zapamtiti, a potom na tankom visokom plamenu upaljača spaliti nastavak plana, iznenada zastaje.

Vidi ženu koju oduvek zna, koja mu se smeši, izgovara reči koje kao salivene prijanjaju na njegove najdublje misli, i dodirima ispunjava sve bolne pukotine njegovog tela. Ženu koju je neko stvorio za njega.

I ona ga prepoznaje. Nekog pradavno svog.

Steže je najtoplijim večnim zagrljajima, obuhvata svim svojim fantastičnim željama, ali ne može da odgovori na njena pitanja. Ne može da kaže ništa o sebi. Čak ni to da jako želi da ona ostane. Samo čuti.

Strašno je zbunjuje. Nije sigurna da li je istinitije ono prvo, iskonsko, ili ova nadolazeća ledena tišina.

Ne zadržava je i ona odlazi gušeći se u užasu jezive praznine koja ostaje da zjapi u njenoj utrobi.

Odlazi i plače uvek kad ostane sama.

On se vraća svom putu ka staroj engleskoj vili i nastavku plana, i samo ponekad oseća da je nešto važno izgubio, ali ne zna tačno šta.

septembar 2008. god.

UBIJANJE BUDUĆNOSTI

Umesto uobičajene posete vili, u salonu ga čekaju tri osobe ozbiljnih lica, sa čijih usana otiču neočekivano zbunjujuće reči...

... neko u bolnici se raspituje za njega...

... neko njemu blizak...

... najbliži...

... ne, nisu mu još ništa rekli, ali sada znaju o njegovom prethodnom životu...

... imaju načina da ga oslobode i vrate gde je bio...

... ne, nikako...

... ne želi...

... mnogo toga se desilo...

... isprečilo...

Drhti i znoji se, jako se plaši da mu ne isklizne ovaj umirujući beskraj u kojem nema pogleda koji ga miluju, prate, procenjuju, zbog njega tuguju...

... želi da nastavi sa zadatkom, i da oni kažu tom...

... tom bliskom, da više nije živ...

... može još malo da razmisli, do sutra...

... njima su potrebni samo ljudi bez prošlosti, budućnosti, toplih razmena...

... zna i sad, odmah...

... želi i dalje da radi na zadatku...

Povlače se u drugu sobu, da razmisle predukih desetak minuta, koje on ubrzava prisećanjem na sve ono što je tokom prvog boravka u vili, u zagrljaju masivne crvene stilske fotelje, o sebi zapam-

tio. Oseća da je nemerljivo daleko od svih svojih lica, prošlih i sadašnjeg.

... u redu, neka bude kako želi...

... ako je tako odlučio prihvataju, ali o tome više neće razgovarati...

U talasu olakšanja koji ga celog plavi, oseća da sve reke njegovog života utiču u ovaj mirni zaliv, gde još jednom čita, pamti i na tankom visokom plamenu upaljača spaljuje nastavak plana.

oktobar 2008. god.

OSLOBADANJE

U kafeu jednostavnih sivih linija, čiji ogromni svetli prozori uviru u glatki besprekorno čisti pod, čeka muškarca kojeg pamti sa slike spaljene na tankom visokom plamenu upaljača.

Jedva uspeva da obuzda nemirne misli i uplete ih u krotkije snopove, koji se ubrzo potom kri-ve, raspliću, osipaju i gube zajedno sa danas nepokornom pažnjom.

Zebnja i osećaj potpune izloženosti vraćaju iz zaborava ranjivost za koju je mislio da je zatrpana duboko pod slojevima leda.

Pogleda priraslog za širom otvorena ulazna vrata, pokušava da se vrati u prostore potpune sabranosti, kojima se kratko vreme kretao.

Dok misli sve sporije struje, postaje svestan da je proteklo mnogo više vremena nego što je predviđeno. Lagano pribira rasutu pažnju i pogledom pretražuje kafe tražeći bilo kakav znak, dok konačno ne ugleda lice poznatije od ostalih.

Na sto, pored šolje sa dopola popijenom kafom, lagano spušta ruku kojom je do pre par trenutaka u džepu stezao mali zakočeni pištolj. Opušta stroge mišićice lica i mirno upravlja pogled ka mestu odakle će uskoro doleteti metak i odvesti ga tunelima sterilne beline, sve do sledećeg zaborava.

oktobar 2008. god.

**PRIRUČNIK ZA SABIRANJE
SVETLEĆIH TELA**

RUKE

U tihoj ulici šireg gradskog centra... maloj porodičnoj kući udaljenoj nekoliko kapija od glasnijeg trga... delu kuće preteklom od brojnih prodaja zagušenom biranim starim predmetima, koji bi skladno krasili mnogo veći prostor... dvema brižljivo sačuvanim stilskim foteljama...

... dve starije žene... majka i ćerka... seda vitka uspravna gospođa, čije slabosti i neraspoloženja ostaju sakriveni od nas... i neobična punija žena osobenog stila... nabrekla od reči... reči koje imaju smisla... teku skladno, ali previše nabujalo, željne nekog prostranog ušća...

... rukama... jedna nasuprot drugoj... u stalnom dvoglasju... razmimoilaženju... upliču nežne metalne ramove koje će sakriti, besprekorno obaviti, prekriti...

... finim tankim tkaninama raznih, ne pre-tamnih, boja... glatko zategnutim... ili odmerenim jednakim talasima prelivenim... preko pravilnog žičanog kostura.

Četiri ruke ritmično, ustaljeno, monotono plešu... dve nasuprot dvema... u stalnom nerazumevanju... teško nategnutim odlukama koje osciluju, pulsiraju, menjaju stranu...

... biraju, odvijaju, mekim jagodicama prstiju miluju... razupiru, upoređuju... misle, razgovaraju... odlučuju... starija dopušta mlađoj da presudi... uživa u važnosti koju je načas osvojila... smeši se zaverenički neprimetno i ona srećna...

... grle sjajne glatke ukrasne valjke... ređaju ih... čekaju naručioce... njihove pohvale odobravanja... želje da uske ukrasne trake zalepljene po ivicama, uramljuju, rube ističu... podvlače sjaj starih postolja zasenčenih novim odorama.

Četiri spretne, nežne, uhodane ženske ruke podižu gotove ukrase... dodiruju ih sa svih strana... pregledaju spolja, iznutra... proveravaju čvrstinu i zategnutost... govore sa svojim čedima pre no što ih zauvek pozdrave... pamte ih...

... predaju ih onima koji ih žele... žudno iščekuju... vide u svojim prostorima, životima... nijedne druge... nose uzbuđenim rukama do jakih, čistih, blještavih sijalica, čije će svetlo, snagu, bes, raskoš, slivati, umirivati, pripitomljivati...

novembar 2008. god.

OSMEH I DRUGA SVETLEĆA TELA

Iz duge neprekinute spore kolone kišom posutih automobila, jednog zasenčenog jesenjeg prepodneva, opekla me je vrelna blistavog osmeha nekog koga oduvek znam. Spržila je moje isplanirane dnevne kretnje u fini ujednačeni pepeo, koji sam spremno i zadovoljno razduvala po uličnom asfaltu.

Uzvratila sam osmehom i spustila se na sedište malog srebrnog audija, kroz čiju kabinu su promicale iskre poverenja koje me je obuzimalo, dok sam pažljivo slušala priču o tajanstvenim svetlećim predmetima koju sam nedavno, u prolazu, već čula, i odmah s nevericom odbacila. Opuštala sam se ne skidajući pogled sa žute lampice na upravljačkoj tabli automobila koja je treperila, dok ne shvatih da više ne želim da izgovorim pitanje koje je tinjalo na mojim usnama: ZAŠTO JA?

Neočekivano Sunce je u našu podnevnu kafu unelo dah nestvarnosti i vremenske i prostorne neodređenosti, sa čijom nadolazećom plimom je narastala i moja neustrašiva radoznalost. Ispunjena uzbudljivim novoosvojenim osećajem svemoći pove-la sam svog prijatelja da na kratko svrati u moj stan kako bih mu pokazala nešto što me nije puš-talo od početka njegove priče.

Dok smo se približavali umirujuće mekim foteljama uhvatila sam njegov pogled koji je odmah skliznuo na pravo mesto, u blagom luku ga obišao i vratio se meni.

Rečima zaobljenim i blistavim punili smo so-bu, smeštali ih u uglove koji su dugo ostajali neis-

punjeni, tražili razređenija područja da u njih ugramo nove misli koje su nadolazile. Zastajali smo da u oblacima izgovorenog napravimo malo sklada i otvorenog prostora, u koji smo spremno izručivali sve osjetljivije sadržaje. Tek kada smo videli da nijednu malu digresiju nemamo više gde da stavimo, začutili smo.

Ustao je da pođe, ali je brzo zastao i spustio se na kolena, pažljivo dodirujući staro dugo čuvano mesingano postolje nad kojim je novi abažur sjajne bakarne boje, ukroćene dvema tankim crnim trakama, usmeravao jaku toplu svetlost na njegove velike pravilne šake.

Nasmejao mi se osmehom koji je ostao da blista među rojevima naših zapletenih reči i pozdravio me. Na kratko.

novembar 2008. god.

OČI, MALI I VELIKI FAROVI

Usred noći probudilo me je blještanje mnoštva sazvežđa svetlećih reči koje smo prethodnog dana izgovorili. Reči su treperile oko moga kreveta kao stotine blistavih očiju i svojim zvučanjem podsećale me na priču o kojoj još nisam znala šta da mislim.

U noćnoj tišini neobično obasjane sobe videla sam svoga prijatelja kako me poziva da krenem, krijući svoj nemir i zapitanost, ne bismo li oboje osvojili odvažnost i razumevanje koji su nam izmicali.

Preglasna škripa kočnica na ulici i svađa koja je usledila, privukla me je prozoru pod kojim je u mlazu jakih farova sredovečni muškarac vikao i zamahivao rukama, dok je svetlo na novom belom motoru jenjavalo u daljini.

Sa zavereničkim osećajem zadovoljstva, zbog bega motorcikliste, vratila sam se u krevet, i tek tada razaznala da se zvuk u sobi združio u hor koji je ponavljao:

- Pronađi ih sve! Pronađi ih sve! Pronađi ih sve...

Grlo mi se steglo od težine koja se svalila na mene i podsetila na osećanje koje me je dugo plašilo. Parališući umor terao mi je suze na oči.

Opet će biti isto. Znala sam.

Već sam poznavala veliku crnu hobotnicu nebrojanih pipaka, koje su ljudi oko mene hvatali, stavljali na moje telo i iz mene istakali životnu radost i energiju, ostavljajući da se posle toga dugo obnavljam sama u mraku. Do sledećeg puta.

Poznata jeza prostrujala je mojim mislima i u njih utisnula sliku mog današnjeg sagovornika koju sam ponela u san.

decembar 2008. god.

MIŠIĆI, POGLEDI KOJI BEŽE I SNAGA

Posmatrala sam ga u snu.

Visok i krupan, laganih odmerenih kretnji, staloženog, promišljenog govora, očišćenog suvišnih reči, dobrog raspoloženja bez izliva egzaltacije, obuzdanih uznemirenja.

Sakupljala sam osmehe kojima se trudio da prikrije iznenađenje i retke poglede zbunjenosti, koji su mu bežali, i pomagala u previđanju malih kolebanja koje je brzo smirivao.

Videla sam kako stoji pored jezive crne hobotnice i pogledom probada sve one koji posegnu za njenim pipcima, priđu mi, a onda zastanu i odustanu, opečeni vrelinom nevidljivih plamenova njegovog besa.

Potpuno umirena, i u snu svesna da sanjam, želela sam što duže da se grejem na zamišljenoj toploti njegove zaštite. Barem do jutra.

decembar 2008. god.

RUKA KOJA POKAZUJE PRAVAC

Tišinu mojih jutarnjih kretnji zaparao je zvuk mobilnog telefona:

- Video sam te noćas na prozoru. Kada mogu da dođem? M

Iako još nespremna da izađem iz meke tamnosive isceljujuće samoće, potvrdno sam odgovorila.

U dogovoreno vreme, pogledala sam kroz prozor i videla ruku koja mi maše i poziva da siđem i pridružim mu se na zadnjem sedištu sjajnog belog motora koji sam odmah prepoznala.

Uznemirujuća svetla gradskog centra polako su se smirivala ka periferiji, a potom slila u konture autoputa koji je grabio u daljinu. Sa obe naše strane, iz potpunog mraka, nemoćno su svetlucale retke rasute polunapuštene kuće. Sve gušća tama, kao neka teška zima, svalila se na moja pleća, u pokušaju da me sledi.

Žmureći šćućurena iza njegovih leđa osetila sam da motor polako usporava i skreće na sporedni zemljani put kojim se teško ide. Otvorila sam oči i ugledala neuglednu seosku kuću čiji je prozor blještao zlatnom svetlošću.

Peške smo krenuli ka ulazu kada sam pred vratima spazila poznato crno obličje kako se meškolji i prelama davno ukradene tuđe nemirne zrake. Stala sam.

Osećala sam da mi kroz stopala snaga otiče u zemljane provalije, iz kojih više ne može da se prikupi i upotrebi. Stajala sam bojeći se da ću svakog

časa da padnem, kad sam osetila njegovu ruku na svojoj:

- Dođi, pomози mi. Puno ih je.

Pošla sam za njim potpuno pustom stazom i zakoračila u trošnu kuću, u kojoj su desetine starih stilskih lampi ukrašenih novim sjajnim abažurima isijavale sabranu silinu i puštale je dalje, kroz prozor, u svet.

Dodao mi je jednu, drugu je uzeo sam, i poveo do automobila, koji sam lako poznala.

Pažljivo smo ih ređali na zadnje sedište, veće, srednje, pa najmanje, brižno nameštali, ispravljali im postolja... zaplitali rukama, milovali pogledima... i na parketu moje velike sobe, zajedno sa bakinom mesinganom, uključili.

Zlatni bljesak obgrlio je oblake naših reči i osmeha združenih u hor koji je ponavljao:

- Pronašli ste ih. Pronašli ste ih. Pronašli...

decembar 2008. god.

SPORI PROSTRANI ZAGRLJAJ I BRZI RASTANAK

Kada se ujutru probudio, ja sam već sedela i potokom bezglasnih suza prelamala svetlosne snopove upletene oko mene.

Zagrlio me jako, dugo i strašno udobno.

- Pozvaćeš me čim... ?

- Čim... – potvrdila sam.

Udar zatvorenih ulaznih vrata uzburkao je mirni tok moga plača i skrenuo ga u duboke virove jecaja, kojima sam se predala, dok sam s nevericom slušala zlatne horove reči i osmeha koji su me polako grejali i šaputali:

- Čim budeš mogla. Čim budeš mogla. Čim ...

decembar 2008. god.

Beleška o piscu

Tatjana Stevanović rođena je 1962. godine u Beogradu, gde i dalje živi. Piše kratke priče i objavljuje ih u BKG-u.

Balkansko književno društvo – Balkanski književni glasnik
www.glasnik.net

Edicija *Proza*
Tatjana Stevanović, Kratki priručnik za ličnu upotrebu

Glavni i odgovorni urednik Dušan Gojkov
Urednik Vesna Denčić

Copyright © by Tatjana Stevanović & Balkanski književni glasnik – BKG, 2009.

CIP – Katalogizacija u publikaciji, Narodna biblioteka Srbije, Beograd 82

BALKANSKI KNJIŽEVNI GLASNIK, [Elektronski izvor] /
Elektronski časopis. Način dostupa (URL) www.glasnik.net
Glavni i odgovorni urednik Dušan Gojkov.
Urednik PDF izdanja Vesna Denčić.
PDF dodatak časopisu.

ISSN 1452-9254 = Balkanski književni glasnik (Online)
COBISS.SR-ID 141175564

BKG 3 / 2009. Sveska 22. PDF SEPARAT
EDICIJA „ČITAJ I DAJ DALJE“